

ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ УСТАНОВКИ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

У статті наведений історичний аналіз процесу становлення та розвитку теоретичних засад психології установки в Україні. Окреслені тенденції наукових досліджень вітчизняної психології у руслі традицій класичної тбіліської школи теорії установки. Визначений сучасний стан наукових досліджень психологічної установки у вітчизняній науці. Охарактеризовані проблемні аспекти та пріоритетні напрями розвитку теоретичних та прикладних здобутків психології установки у сучасній психологічній науці та системі фахової освіти.

Ключові слова: установка, історія психології, практична психологія, психологічна допомога, психодіагностика.

Постановка проблеми. Аналізуючи теорію психологічної установки можна констатувати, що дана проблема має досить тривалу як вітчизняну, так і зарубіжну історію. Разом із тим, західна психологія у своїх підходах до вивчення психологічної установки, незважаючи на своє розмаїття, мала дещо фрагментарне уявлення. На основі узагальнення іноземних підходів можна визначити такі дві провідні обставини, які зумовили тенденцію західних науковців дещо спрощено аналізувати установку, не надаючи їй провідного значення у структурі особистості:

По-перше, хоча у підходах західних науковців установка й визнавалася інтегратором сил що визначають поведінку, але установку розглядали окремо щодо того чи іншого психічного феномену (залежно від її генетичного походження), до якого її й "прив'язували". Натомість, установка є цілісною реакцією на певний вплив середовища, а не суто психічне явище що механістично поєднує окремі аспекти, що співіснують окремо. Адже, кожен поведінковий аспект особистості виникає внаслідок відповідного диференціювання установки.

По-друге, майже у всіх іноземних підходах установка визначається як вторинне психічне явище, що виникає на основі інших психічних процесів, а відтак не могло оцінюватися західними науковцями як підґрунтя збудження психічної активності загалом.

Саме тому прийнято вважати, що найбільш повно та діалектично розглядали установку представники грузинської та вітчизняної психології, адже ними дотримувалася концепція інтегративно-системного розуміння взаємозв'язку різних установок та їх складових у структурі особистості.

Аналіз досліджень. Таким видатним науковцем, як О.Г. Асмолов, І.Т. Бжалава, Ш.А. Надірашвілі, В.Г. Норакідзе, А.С. Гранішвілі, Д.М. Узнадзе, В.О. Ядов та ін., вдалося подолати спрощене бачення, притаманне західним авторам, та в їхніх інтегративних теоріях відбулося об'єднання всіх чинників, які визначають поведінку особистості на основі такої провідної її детермінанти, як установка. У свою чергу, в українській школі психології розвивали та впроваджували концептуальні засади теорії установки такі науковці як: Л.Ф. Бурлачук, В.М. Блейхер, Д.Г. Елькінд, Л.І. Завілянська, І.Я. Завілянський, В.В. Карпенко, Т.М. Козіна, С.М. Лившиць, О.І. Теплицька, О.І. Ткаченко та ін.

Мета і завдання статті. Проаналізувати історію, сучасний стан та перспективи розвитку теорії установки у вітчизняній українській психології.

Виклад основного матеріалу. Відомим є той факт, що засновником сучасної психологічної школи установки вважається Д.М. Узнадзе, який створив цілісну концепцію визнану у всьому світі. Д.М. Узнадзе одержував освіту у Лейпцигу, однак, у контексті теми нашої статті, присвяченої українській школі психології, не можна оминати увагою таку деталь, що після повернення з Лейпцигського університету, з 1910 по 1913 рр. він нав-

чався на історико-філологічному факультеті Харківського університету, який закінчив із дипломом 1 ступеня. Закладена Д.М. Узнадзе концептуальна платформа теорії установки була настільки потужною, що продовжувала інтенсивно розвиватися навіть після його смерті у 1950 році у заснованій ним тбіліській школі на базі Інституту психології АН Грузинської РСР, який у подальшому був названий на його честь.

У той час подальшого розквіту тбіліської школи психології установки, який припав на 1960–1980 рр., представники української школи психології активно звертались до феномену психологічної установки, досліджуючи її у різних аспектах психології та патопсихології. Так, зокрема, такі відомі представники Київського національного університету імені Тараса Шевченка (на той час – Київського державного університету), як Л.Ф. Бурлачук та О.І. Ткаченко, досліджували у ракурсі теорії установки шляхи вивчення несвідомого за допомогою проєктивних методів [4], а також, аналізували несвідоме через призму дослідження рівнів активності поведінки особистості [17].

Не менш видатні науковці київської школи психології, такі як В.М. Блейхер, Л.І. Завілянська та І.Я. Завілянський, С.М. Лившиць та О.І. Теплицька, будучи представниками, так би мовити, прикладного крила вітчизняної психології, і працюючи у лабораторії патопсихології Київської міської клінічної психоневрологічної лікарні імені І.П. Павлова, зверталися до теорії установки розроблюючи психотерапевтичні заходи роботи з психічно хворими. При цьому вони зверталися до теорії установки у контексті взаємозв'язку свідомих та безсвідомих конструктів особистості [3; 10].

Звертаючись до внеску вітчизняних представників української психології у розробку теорії установки, не можна оминати й представників одеської школи Д.Г. Елькінда та Т.М. Козіну. Будучи співробітниками кафедри психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (на той час – Одеського державного університету), вони, на засадах теорії установки, досліджували психологічний час. При цьому, так само аналізували даний феномен у контексті співвідношення свідомого та безсвідомого, спираючись на експериментальне вивчення відчуття часу у стані сну та гіпнозу [6].

Праці цих видатних представників вітчизняної української психологічної школи мали світове визнання, і, нарівні з видатними іноземними психологами, були презентовані у відомій чотиритомній колективній монографії "Несвідоме: природа, функції, методи дослідження", виданій представниками тбіліської школи психології Д.М. Узнадзе наприкінці 1970-их рр.

Нажаль, після розпаду СРСР, подальша розробка наукової концепції установки зазнала суттєвого спаду. Навіть тбіліська школа, яка протягом 1940–1980-х рр. була світовим осередком науково-теоретичних та практичних досліджень психології установки, внаслідок

пострадянської соціально-політичної нестабільності та внутрішньодержавних негараздів у Грузії майже припинила своє функціонування.

Подальші ж дослідження в Україні, і інших державах колишнього СРСР мали епізодичний та несистематизований характер. Положення теорії установки на сучасному етапі розвитку психології використовуються як сталі та незмінні у різних галузях психологічних знань у формі інструментарію для пояснення інших психологічних феноменів (психологія особистості, поведінки, діяльності, спілкування тощо). При цьому загальнотеоретичний аспект вивчення безпосередньо установки випав з поля зору науковців.

Однак, починаючи з кінця 1990-х рр., в Україні починають поступово відроджуватися традиції психологічної школи теорії установки, і не останнє місце у цьому важливому процесі відігравали представники Київського державного університету імені Тараса Шевченка.

Так, випускники університету В.В. Карпенко разом із В.А. Сухобрусом розробили, запатентували та впровадили у психопрофілактичну практику "Спосіб психологічної діагностики, психокорекції та психотерапії психічних станів і психосоматичних розладів людини" (патент № 43419, виданий Державним департаментом інтелектуальної власності МОН України), який успішно використовується у психологічній допомозі. В основу цього способу покладене використання психологічної корекції шляхом навіювання за допомогою якого досягається можливість активізації структур правої півкулі головного мозку, що обумовлює фіксацію на підсвідомому рівні установочної готовності до адекватної, а не патологічної поведінки [14].

Суттєвий вклад у розвиток української гілки школи психології установки внесли й інші випускники Київського національного університету, такі як В.П. Казміренко, Л.І. Казміренко, В.Г. Андросюк, Д.О. Александров та ін. Вони не лише безпосередньо досліджували феноменологію психологічної установки, але й керували науковими дослідженнями аспірантів у руслі теорії установки.

Проте, слід зазначити, що ці науковці та їхні послідовники досліджували психологічну установку через призму проблематики юридичної психології, яка розвивалася у школі Національної академії внутрішніх справ. Так, Д.О. Александров у контексті кримінальної психології досліджував роль психологічної установки у вчиненні тяжких насильницьких злочинів [1].

Інші вихідці Київського університету, професори В.П. Казміренко, Л.І. Казміренко, В.Г. Андросюк аналогічно вивчали установку у контексті юридичної та правоохоронної діяльності, висвітлюючи психологічні механізми готовності особистості до фахової діяльності як у штатних, так і екстремальних умовах виконання професійних обов'язків [8].

Задуваний вище В.В. Карпенко, з часом очоливши кафедру психології Львівського державного університету внутрішніх справ, також вивчав психологічну установку у ракурсі юридичної діяльності [9].

Аналогічно й їхні учні-послідовники (О.В. Давидова, І.М. Савка, Г.Ю. Одинцова, О.В. Каверін та ін.), які присвятили себе розвитку теорії установки, будучи аспірантами навчального закладу внутрішніх справ, реалізовували свої наукові інтереси у контексті юридичної психології.

Так, зокрема О.В. Давидова, у руслі такого напрямку юридичної психології, як пенітенціарна психологія, досліджувала можливості психологічної корекції соціальних установок засуджених із насильницькою спрямованістю особистості в процесі їх ресоціалізації [5].

Савка І.М., розвиваючи такий напрям юридичної психології, як судово-психологічну експертизу, вивчала установку як чинник кумулятивного фізіологічного афекту у судово-психологічному дослідженні [16].

У свою чергу, О.В. Каверін також здійснив внесок у розвиток психології установки, досліджуючи її як один із провідних чинників формування психологічної готовності курсантів вищих навчальних закладів МВС України до охорони громадського порядку, чому була присвячена його дисертація, захищена у 2009 р. [7]. Даний ракурс висвітлює проблематику такого напрямку юридичної психології, як психологія правоохоронної та правозастосовної діяльності.

Іншу сферу вивчення теорії психології установки представляє у своїх працях Г.Ю. Одинцова, яка у контексті такого напрямку юридичної психології, як психологія юридичної діяльності, досліджувала роль установки у формуванні креативного мислення юриста [12].

Як ми бачимо, представники школи психології Київського національного університету, та їхні учні й послідовники, досить активно втілюють постулати теорії установки у сучасне наукове поле, однак, більшою мірою у контексті юридично-психологічних наукових досліджень.

Однак українська сучасна наука має й інших представників по за межами Київського університету, серед яких професори Н.В. Оніщенко, В.Т. Циба та ін., які також вивчають проблематику теорії установки.

Зокрема, у роботах Н.В. Оніщенко розглядаються питання можливості використання підходів щодо зміни базових установок людини після переживання нею психотравмуючої ситуації в межах надання їй психологічної допомоги [13].

Натомість В.Т. Циба здійснює спробу розв'язання понятійно-термінологічної колізії, пов'язаної із різними тлумаченнями самого феномену установки. На основі дослідження підходів теорії установки, автор доводить, що однією з причин цих розбіжностей є певна довільність у тлумаченні окремих понять, зокрема поняття параметра, що регулює діяльність особистості, для позначення якого він увів термін "соціальна настанова", який має дещо відмінне значення від традиційних тлумачень понять "психологічної установки", "соціальної установки" та "атитюду" [19].

Разом із тим, як ми бачимо, єдиного концептуального підходу і, тим паче, школи вітчизняної психології установки, на теперішній час а ні в Україні, а ні в інших країнах нема. Це пов'язане з відсутністю консолідуючого осередку, яким свого часу був Тбіліський інститут психології. Такий стан речей потребує відновлення уваги до дослідження теоретичних засад психології установки для подальшого впровадження результатів емпіричних та теоретичних здобутків у практичну психологію.

Як було неодноразово доведене, ефективність психологічної допомоги у різних її формах залежить від глибини та стійкості порушення психологічної цілісності клієнта. Саме тому, на стадії психологічної діагностики зазвичай встановлюють вид та ступінь порушення психічних конструктів клієнта. Однак, сучасні психодіагностичні методи можуть виявити та констатувати лише наявність або ж відсутність можливих відхилень, у той час коли необхідно зрозуміти динамічні особливості таких девіацій. Але без цього складно із певністю будувати як прогноз подальшої динаміки психологічних змін, так і підбирати відповідні за інтенсивністю та тривалістю методи психологічної допомоги. Тут й має прийти на допомогу теорія установка, яку основоположник тбіліської школи Д.М. Узнадзе визначав як не зав-

жди усвідомлену готовність, що передусім всім психічним та поведінковим актам суб'єкта здійснювати саме ті акти, які є адекватними конкретній ситуації. Відтак, установка, будучи детермінантою поведінки, визначається передусім такими чинниками як середовище, в якому функціонує особа, та потребами [18].

У свою чергу Ф.В. Бассін наголошував на тому, що функцією установки є не лише створення потенційної схильності до майбутньої поведінкової активності, але й актуальне управління тією активністю що вже реалізується. Така специфіка установки актуалізується у зв'язках між певною психічною активністю та особливістю конкретної об'єктивації (відповідної даній установці). Отже, установка спрямовує психічні процеси на основі постійної корекції відповідно до інформації що надходить у зворотному порядку в результаті свідомої активності розгорнутої в плані об'єктивації [2].

І хоча установка й не є феноменом свідомості, але здійснює вирішальний вплив як на усвідомлені, так і на неусвідомлені процеси. Тому, А.С. Прангішвілі й характеризує установку як готовність не лише до активності, але й до здійснення певної діяльності, спрямованої на задоволення конкретних потреб в конкретних об'єктивних ситуаціях [15].

Варто згадати й Ш.А. Надирашвілі, який відрізняв "актуально-миттєві" та "диспозиційні" установки. Актуальну установку він визначав як стан готовності людини до певної поведінки, зумовленої впливами стимулюючого навколишнього середовища та внутрішніми потребами індивіда. Іншими словами, наявна первісна внутрішня реакція особи на актуальну ситуацію як готовність до певного шаблону подальшої поведінкової активності. Отже, актуальна установка виступає тою змінною, що знаходиться між стимулами та поведінковою реакцією індивіда. У свою чергу диспозиційні установки це надбані та закріплені феномени, що мають у арсеналі психічної поведінкової активності індивіда в якості інструментальних можливостей. Тому, наголошує Ш.А. Надирашвілі, знання системи диспозиційних установок дає можливість завчасно, ще до виникнення актуальної ситуації, з'ясувати тенденції та зорієнтованість індивіда, прогнозувати характер поведінки даної особи в тій або іншій ситуації [11].

Доречно продовжити цей логічний ланцюг та констатувати, що обрання особою тієї або іншої форми психологічного захисту, у тому числі й непродуктивного чи навіть невротичного, під впливом психотравмуючих переживань різної інтенсивності, так само детерміновані наявними установками та їхніми динамічними параметрами. Відтак, дослідивши динамічні особливості психологічної установки клієнта, можна прогнозувати як стійкість негативних посттравматичних психічних установок, а відтак й глибину психічної девіації, так і особливості надання психологічної допомоги, необхідної для формування та закріплення позитивних установок. Отже, динамічні характеристики установки, які визначають швидкість або повільність її формування та подальшого згасання дозволяють, навіть у спрощеному вигляді, розподілити клієнтів, принаймні, на чотири категорії:

1. У яких установка швидко формується й швидко згасає. У таких клієнтів психотравмуючі обставини можуть швидко викликати деструктивні стани, однак вони так само швидко й згасають. Тобто, до таких клієнтів нема необхідності застосовувати інтенсивні психотерапевтичні заходи. Інша справа, що для підтримання подальшої адаптивної установки доцільним є організація сис-

тематичного тривалого супроводження, інакше позитивні зрушення можуть мати, так само, нестійкий характер.

2. У яких установка повільно формується, однак швидко згасає. У таких клієнтів стійкість до психотравмуючих чинників значно більша, проте, якщо негативні зрушення таки відбулися, то й вимагають не менш тривалої й інтенсивної психологічної допомоги. При цьому вони також потребують подальшого супроводження для підтримки та стабільної фіксації позитивних результатів.

3. У яких установка швидко формується, однак повільно зникає. Дана категорія клієнтів легко піддається психотравмуючим чинникам, і негативні психічні наслідки мають значно триваліший період, а відтак й небезпеку. Разом із тим, дана категорія легше піддається й психотерапевтичному впливу, і в них досягаються позитивні зміни при інтенсивних, але не занадто тривалих психотерапевтичних заходах, проте, через повільність згасання установочних реакцій, можна бути впевненим й у стабільності досягнутих позитивних зрушень.

4. У яких установка повільно формується, однак повільно зникає. Ця категорія клієнтів досить резистентна до психотравмуючих обставин, однак, якщо негативні психологічні зміни відбуваються, вони мають більш глибокий і тривалий характер. Відповідно, до таких клієнтів й психотерапевтичні заходи мають застосовуватися більш інтенсивні та довготривалі. Однак, й досягнуті позитивні результати матимуть більш стійкий та стабільний характер.

Навіть наведений приклад можливостей використання теорії установки у організації психодіагностики та подальшого надання психологічної допомоги клієнтам демонструє вагомість даної концепції у практичній діяльності психолога, а відтак й необхідність відродження наукових традицій даної теорії у вітчизняній психологічній школі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі проведеного історичного аналізу нами було продемонстрована вагомість здобутків теорії установки у різних галузях психології. І це лише один з аспектів теорії установки. Адже вона має широкий спектр застосування, починаючи від психотерапевтичної практики, і закінчуючи педагогічною психологією. Зважаючи на це, доцільним є відновлення цільових досліджень теорії установки у руслі вітчизняної школи. Окрім того, на рівні спецкурсу, теоретичні та прикладні аспекти застосування психології установок при діагностиці, побудові прогнозу та організації надання психологічної допомоги, має увійти до програми підготовки практичних психологів.

Всі ці та інші пріоритетні завдання щодо розвитку теоретичних засад та впровадження прикладних здобутків досліджень психології установки й визначають перспективи розвитку вітчизняної школи психології.

Список використаних джерел

1. Александров Д.О. Роль глубинной установки в криминальной психологии / Д.О. Александров // Материали міжнародної наук.-практ. конференції (18–20 травня 1999 року) "Актуальні проблеми юридичної психології". – К. : Вид-во КІВС при НАВСУ, 1999. – 124 с. – С. 29–35.
2. Бассин Ф.В. Проблема "бессознательного" (О неосознаваемых формах высшей нервной деятельности) / Ф.В. Бассин. – М. : Медицина, 1968. – 468 с. – С. 25.
3. Блейхер В.М. О проявлениях бессознательного в психиатрической симптоматике и необходимости учета этого фактора в психотерапии / В.М. Блейхер, Л.И. Завилянская, И.Я. Завилянский // Бессознательное: природа, функции, методы исследования / Монография в 4-х т. – Тбилиси : Мецниереба, 1978. – Т. 2. – 686 с. – С. 403–411.
4. Бурлачук Л.Ф. Проблема исследования бессознательного психического проективными методами / Л.Ф. Бурлачук // Бессознательное: природа, функции, методы исследования / Монография в 4-х т. – Тбилиси : Мецниереба, 1978. – Т. 3. – 797 с. – С. 638–643.

5. Давидова О.В. Формування соціальних настанов особистості в процесі її соціалізації / О.В. Давидова // Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. пр. Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України : В 3 т. – К. : НЕВТЕС. – 2000. – Т. 2, ч. 5. – С. 125–128.

6. Элькин Д.Г. Отсчет времени в состоянии сна и гипноза / Д.Г. Элькин, Т.М. Козина // Бессознательное: природа, функции, методы исследования / Монография в 4-х т. – Тбилиси : Мецниереба, 1978. – Т. 2. – 686 с. – С. 136–140.

7. Каверін О.В. Формування психологічної готовності до охорони громадського порядку курсантів вищих навчальних закладів МВС України [Текст] : автореф. дис. ... канд. психол. наук за спец. 19.00.06 – юридична психологія / О.В. Каверін; Київський національний ун-т внутрішніх справ. – К., 2009. – 19 с.

8. Казміренко В.П. Формування психологічної готовності працівників органів внутрішніх справ до дій в екстремальних ситуаціях затримання озброєного злочинця : наук.-практ. посіб. / В.П. Казміренко, Л.І. Казміренко, Д.О. Александров, В.Г. Андросюк, В.В. Юсупов, О.К. Черновський; ред. : В.В. Коваленко; Нац. акад. внутр. справ. – К. : Рута, 2013. – 95 с.

9. Карпенко В.В. Вплив установ на розв'язання юридичних завдань / В.В. Карпенко // Наковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ : зб. наук. праць. – Львів : ЛьвДУВС, 2012. – Вип. 1. – С. 58–70.

10. Лившиц С.М. Взаимоотношения сознательного и бессознательного при шизофрении / С.М. Лившиц, Е.И. Теплицкая // Бессознательное: природа, функции, методы исследования / Монография в 4-х т. – Тбилиси : Мецниереба, 1978. – Т. 2. – 686 с. – С. 419–424.

11. Надирашвили Ш.А. Закономерности формирования и действия установок различных уровней / Ш.А. Надирашвили // Бессознательное: природа, функции, методы исследования / Монография в 4-х т. – Тбилиси : Мецниереба, 1978. – Т. 1. – 788 с. – С. 110–124.

12. Одинова Г.Ю. Методологія та результати емпіричного дослідження характеристик поведінкових установок, що детермінують особливості креативності юриста / Г.Ю. Одинова // Актуальні проблеми психології : Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України / За ред. С.Д. Максименка. – Том Х. – Вип. 27. – Київ, 2015. – С. 258–269.

13. Оніщенко Н.В. Теорія установки очима екстремальних психологів / Н.В. Оніщенко // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Психологія. – 2015. – Вип. 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadrn_2015_2_13

14. Опис до патенту на корисну модель. Бюл. № 15. Міністерство освіти і науки України. Державний департамент інтелектуальної власності. – Київ, 2009. – С. 1–10.

15. Прангишвили А.С. Общепсихологическая теория установки / А.С. Прангишвили // Психологическая наука в СССР : В 2 т. – М. : Наука, 1960. – Т. 2. – С. 130–142.

16. Савка І.М. Аналіз теоретичних підходів до розуміння поняття "установка" в психологічній науці / І.М. Савка // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ : зб. наук. праць. – Львів : ЛьвДУВС, 2009. – Вип. 1. – С. 62–75.

17. Ткаченко А.И. Бессознательное психическое в свете исследования уровней активности поведения человека: к истории вопроса шизофрении / Бессознательное: природа, функции, методы исследования / Монография в 4-х т. – Тбилиси : Мецниереба, 1978. – Т. 3. – 797 с. – С. 490–499.

18. Узнадзе Д.Н. Экспериментальные основы психологии установок / Д.Н. Узнадзе. – Тб. : АН Груз. ССР, 1961. – 210 с.

19. Ціба В.Т. Аналіз понять теорії особистості: соціальна настанова, соціальна установка, атитюд / В. Ціба // Соц. психологія. – 2006. – № 6. – С. 21–34.

Надійшла до редколегії 02.03.17

Д. Александров, д-р психол. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ИСТОРИЯ, СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ТЕОРИИ УСТАНОВКИ В ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ПСИХОЛОГИИ

В статье приведен исторический анализ процесса становления и развития теоретических основ психологии установки в Украине. Обозначены тенденции научных исследований отечественной психологии в русле традиций классической тбилисской школы теории установки. Определено современное состояние научных исследований психологической установки в отечественной науке. Охарактеризованы проблемные аспекты и приоритетные направления развития теоретических и прикладных достижений психологии установки в современной психологической науке и системе профессионального образования.

Ключевые слова: установка, история психологии, практическая психология, психологическая помощь, психодиагностика.

D. Aleksandrov, Dr.Sc., Assoc. Prof.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

HISTORY, CURRENT STATUS AND PROSPECTS OF THEORY OF ATTITUDE IN THE NATIONAL PSYCHOLOGY

In the article the historical analysis of the formation and development of theoretical foundations of psychology of attitude in Ukraine. Research trends outlined national psychology in keeping with the traditions of the classical theory of Tbilisi school settings. Defined current state of psychological research of attitude in domestic science. We characterize problematic aspects and priority directions of development of theoretical and applied psychology of attitude achievements in modern psychological science and professional education system.

Based on the analysis proved that a single conceptual approach and, moreover, the national psychology school settings, at present neither in Ukraine nor in other countries there. This is due to the lack consolidating cell, which was once the Tbilisi Institute of Psychology. This requires restoring attention to the study of theoretical principles of psychology of attitude for further implementation of the results of empirical and theoretical achievements in practical psychology.

Based on historical analysis, we have demonstrated the importance of the achievements of the theory of attitude in various fields of psychology. Proved that investigated the psychological dynamic features of client settings, we can predict how the stability of post-traumatic negative mental attitudes, and therefore the depth and mental disabilities, and features providing psychological assistance necessary for the formation and strengthening of positive attitudes.

And this is only one aspect of the theory of attitude, because it has a wide range of applications, ranging from psychotherapy practice and ending educational psychology. Therefore, it is reasonable recovery target theory research of attitude in line with the national school. In addition, at the special course, theoretical and applied aspects of psychology of attitude the diagnosis, prediction and construction of psychological assistance, should enter the training program for psychologists.

All these and other priorities for the development and implementation of theoretical principles of applied psychology research achievements of attitude and determine the prospects of the national school of psychology.

Keywords: set, attitude, history of psychology, practical psychology, psychological assistance, psychological diagnostics.